

ФЕНОМЕН ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

9 травня 1871 року в селі Велесневі нинішнього Монастириського району народився Володимир Гнатюк. Проживши на світі лише 55 літ, він став однією із найпомітніших постатей Франкової доби.

Володимир Гнатюк залишив після себе цілу епоху наукових відкриттів, адже був збирачем, укладачем і видавцем збірників українських пісень, анекдотів, легенд, казок, голосінь, коломийок, похоронних обрядів, коляд і щедрівок, байок та сороміцьких матеріалів, знадоб до галицької демонології...

Секретар НТШ у Львові, секретар, а потім голова Етнографічної комісії цього товариства, головний редактор "Етнографічного збірника" й "Матеріалів до української етнології", фактичний редактор майже 60 наукових збірників, а з 1898 по 1906 рік — головний редактор і директор "Української видавничої спілки" у Львові...

Це — лише перелік, і далеко не повний. Але уже він викликає закономірне запитання: як усе те могла досягнути одна людина? Могла, виявляється, і це — незаперечний факт. Таким прийшов в українське народознавство галичанин, аби своїми руками підняти на висоти європейської науки такі пласти, що під силу цілим поколінням.

Народившись у багатодітній сім'ї, уже в 5 років хлопчина навчився читати. Пам'ять мав феноменальну: раз почути пісню чи казку він одразу запам'ятовував — і навіть через кілька місяців міг повторити слово в слово.

У 1880-му, коли першокласникові В.Гнатюку ледве виповнилося 9 років, до його рук потрапила поетична антологія, видана студентським товариством "Академический кружок"

при Львівському університеті. Ця антологія справила на хлопця просто-таки незабутнє враження.

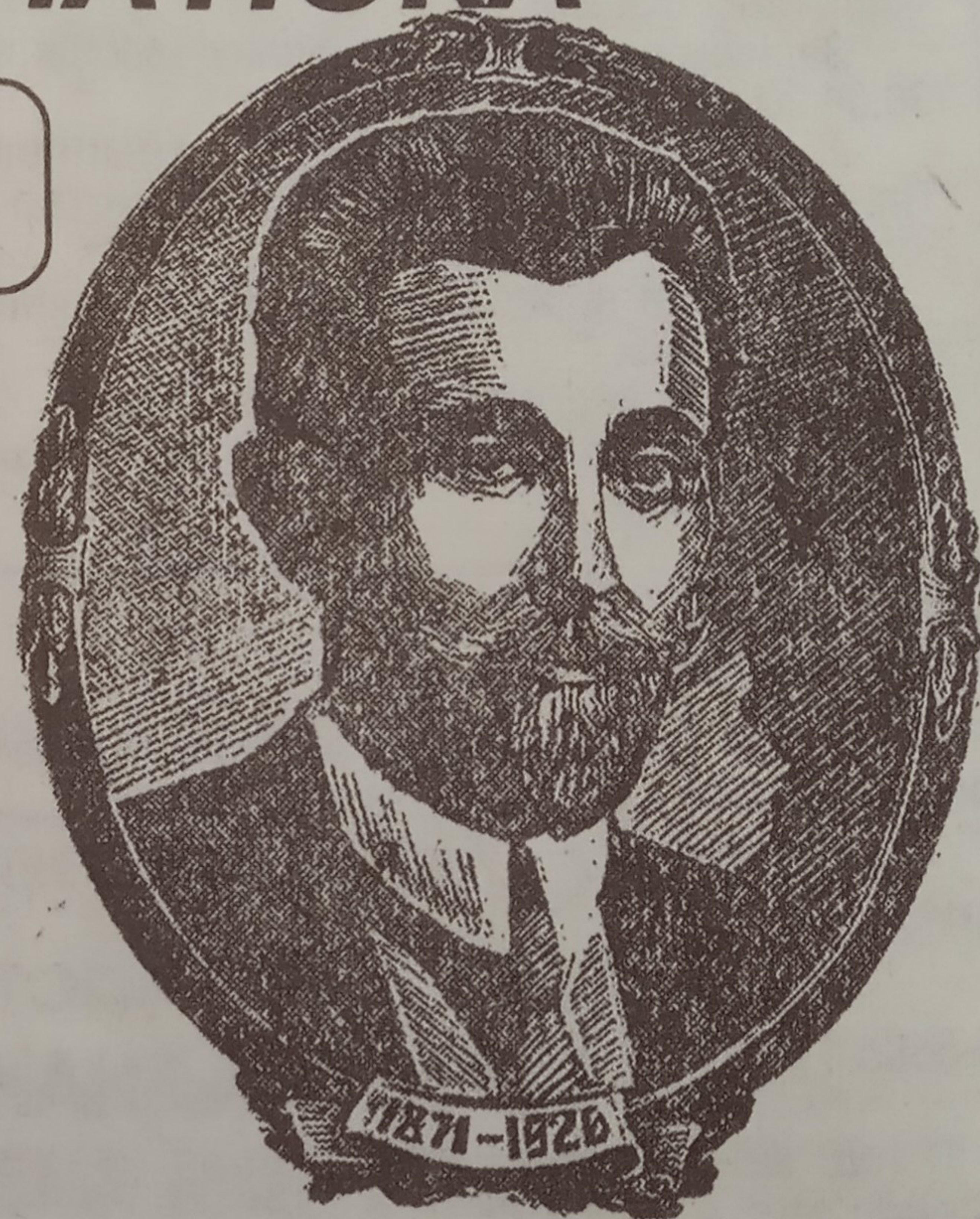
Але не меншу роль відіграло і родинне оточення. Бо так само, як сходилися люди до кузні Франкового батька, приходили односельці і до хати Гнатюків, особливо — у неділю та в свята, у довгі зимові вечори, "та забавлялися або різними оповіданнями, або відчитуванням усяких новинок із газетки, яка в нас все була, та книжок", згадуватиме згодом Володимир Михайлович.

Уже 12-річним він, учень третього класу Бучацької народної школи, знав до сотні фольклорних творів, передусім — пісень.

Найпершою ж співачкою для майбутнього фольклориста з самого початку була і назавжди залишилася його мати Василина, від якої записав не один десяток пісень.

Розповісти більш-менш повно про життя і подвижництво Володимира Гнатюка в одній невеликій публікації неможливо. Лише перелік зібраного і написаного ним зайняв би багато сторінок... І ця його працьовитість не випадкова. Адже окрім великого наукового таланту, яким обдарував його Бог, Володимир Михайлович дуже багато узяв від своїх батьків: невичерпну працелюбність, емоційне багатство характеру, тверезий погляд на життя, моральне здоров'я.

Сучасники і друзі Володимира Гнатюка неодмінно малюють образ людини скромної, сердечної, одухотвореної.

Іван Франко, Михайло Грушевський, Михайло Коцюбинський, Борис Грінченко, Богдан Лепкий, Гнат Хоткевич, Микола Вороний, Осип Маковей, Антін і Мар'ян Крушельницькі, Олександр Олесь... Ось ті люди, яких добре знав, з якими дружив і погляди яких поділяв Володимир Гнатюк.

Іван Франко назвав Володимира Гнатюка "феноменально щасливим збирачем всякого етнографічного матеріалу, до якого не міг більше дорівнятися ні один".

Леся САВКІВ,
студентка Тернопільського
державного педагогічного
університету імені В.Гнатюка.